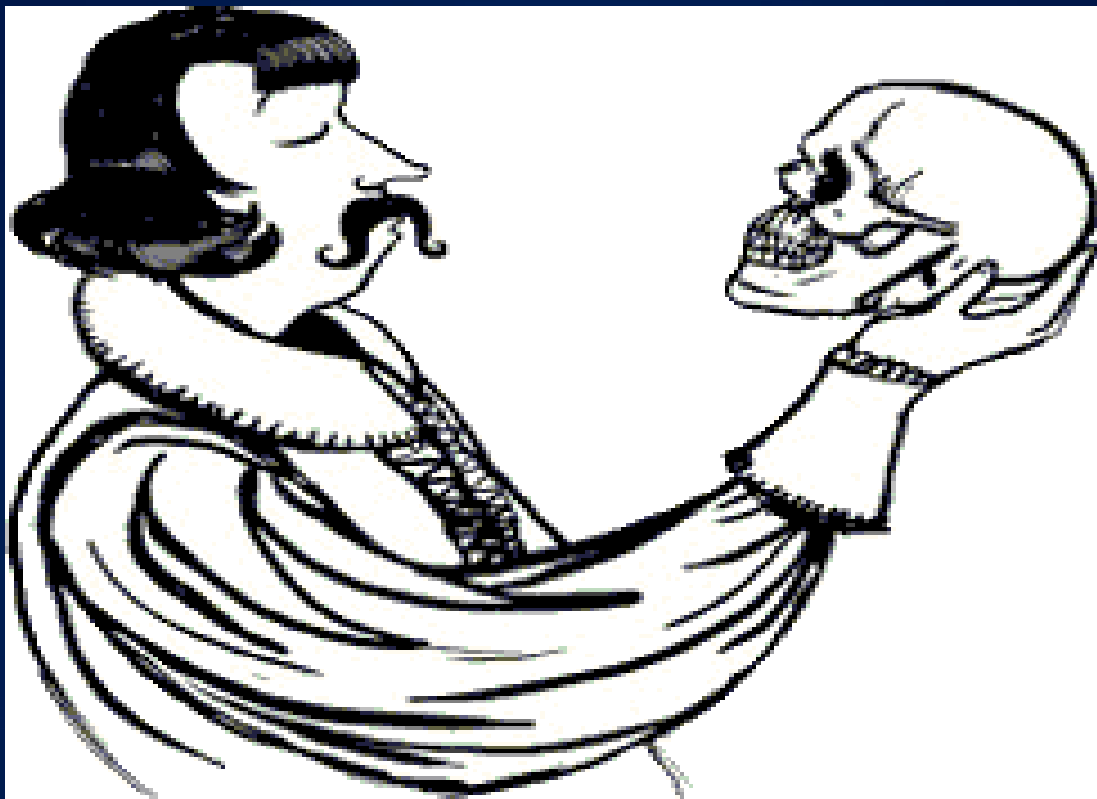

ZKOUŠKA NA BAKTERIÁLNÍ ENDOTOXINY, POKYNY K VALIDACI, REVALIDACI

Bc. Alice Jenišová

Státní ústav pro kontrolu léčiv, Praha 28.01.2020

Validovat či nevalidovat, to je oč tu běží.

Základní pojmy – validace, verifikace

Validace

- Je potvrzení, které se získá na základě přezkoušením a poskytnutím objektivních důkazů, že jednotlivé požadavky byly pro zamýšlené použití nebo specifickou aplikaci splněny.
- Validace potvrzuje, že měřicí postup/systém/výrobek je schopen plnit požadavky na něj kladené. Jinak řečeno, že úroveň měření je dostatečná, postupy měření korektní a s řádně provedenou kalibrací.

Verifikace

- Je potvrzení získané prostřednictvím objektivních důkazů, že analytická data poskytnutá výrobcem, jinou laboratoří nebo referenční institucí jsou v dané laboratoři s použitím konkrétního měřicího systému dosažena.
- Je ověření správného fungování metody/postupu/systému v konkrétní laboratoři.
- Provádí se při zavádění všech metod, včetně normovaných, dále při jakýchkoliv změnách (personál, materiál, měřicí přístroje atd.).

Proč validovat, verifikovat

Výsledky analytických měření mají mimořádně silný dopad v praxi, např. v klinické laboratoři mohou rozhodným a někdy fatálním způsobem ovlivnit zdraví, kvalitu i samotný život pacienta.

- Validace, verifikace je činnost, kterou si laboratoř zajišťuje kvalitu dat při rutinním provozu.
- Zajištění, že vyráběná léčiva splňují požadavky jakosti, bezpečnosti a účinnosti.

- 👁️ Ochrana konečného uživatele.
- 👁️ Ochrana vlastní firmy (konečnou odpovědnost za adekvátní validaci, verifikaci postupu měření nese samotná laboratoř).
- 👁️ Vyžadují to kontrolní orgány (akreditace ➡️ vyžaduje používání řádně validovaných, verifikovaných metod (měřicích systémů atd.).

Kdy je třeba provést validaci, verifikaci

- ☉ Při zavádění nové metody.
- ☉ Při převodu již validované metody (zavedení metody stanovení publikované v ČL., při převzetí metody typu in house z jiné laboratoře).
- ☉ Při změně výrobce (např. diagnostické soupravy).
- ☉ Při rozšíření použití stávající metody o další účel (např. rozšíření měření o další druh biologického materiálu, analytu).

- 👁 Při změně měřícího zařízení.
- 👁 Ukazuje-li kontrola kvality přetrvávající problém.
- 👁 Při změně jakéhokoliv kritéria definovaného ve stávající validaci → revalidace systému.
- 👁 Podle validačního plánu (opakovaná v pravidelném intervalu).

Obecný postup validace, verifikace

- ☉ Formulace požadavků, kterých má být pro daný účel použití dosaženo.
- ☉ Určení rozsahu validace, verifikace (tj. výběr validačních parametrů, základním kritériem je dostatek údajů → možnost posouzení, zda je metoda vhodná pro zamýšlený účel).
- ☉ Vypracovat validační protokol.
- ☉ Provéřit zda použitá instrumentace má kvalifikaci pro daný účel (tj. že její technické parametry jsou pro daný účel postačující, byla kalibrována).

- 🕒 Vzorky, materiál na kterých se experiment bude realizovat.
- 🕒 Provedení příslušných experimentů.
- 🕒 Vyhodnocení výsledků.
- 🕒 Pokud je nutné, provést opatření k tomu, aby byly specifikované požadavky splněny.
- 🕒 Vytvořit dokumentaci validace, verifikace ve formě validační zprávy.

Validace lékopisných metod

- ☉ Zkušební metody uvedené v člancích a obecných statích byly validovány v souladu s přijatou odbornou praxí a současnými doporučeními pro analytické validace.
- ☉ Lékopisné metody se považují za validované → pokud není uvedeno jinak, validace zkušebních metod se po analytikovi nepožadují.
- ☉ Při používání lékopisných metod je třeba vzít v úvahu vliv faktorů, které ČL neuvádí jako např. typ měřicího přístroje, jeho technické parametry. V takových případech je nutné provést ověření, že lékopisná metoda při daných podmínkách dává reprodukovatelné výsledky.

- V případě, že je použita lékopisná metoda pro konkrétní léčivou látku i pro léčivý přípravek, pro obsah jiných dalších složek validace této metody neplatí.
- Při změně jakéhokoliv kritéria v používané lékopisné metodě (např. jiný postup přípravy vzorků), provést revalidaci, která prokazuje, že změněná metoda dává shodné výsledky s původní metodou

Zkoušky na pyrogenní látky v ČL/Ph.Eur.

👁 2.6.8 Zkouška na pyrogenní látky

👁 2.6.14 Zkouška na bakteriální endotoxin (BET)

👁 2.6.30 Zkouška aktivace monocytů (MAT)

👁 5.1.10 Pokyny pro použití zkoušky na endotoxiny

5.1.10 Pokyny pro použití zkoušky na bakteriální endotoxiny

- ☞ Pokyny pro použití zkoušky na bakteriální endotoxiny jsou uvedené v ČL. článek 5.1.10.
- ☞ Výběr vhodné metody na stanovení BET v testovaném LP.
- ☞ Metody předepsané ve statích *2.6.14 Bakteriální endotoxiny* a *2.6.30 Zkoušky aktivace monocytů* nemusí být jako takové revalidované, pokud se neuvažuje jejich použití pro specifické látky nebo produkty ve specifickém prostředí pro daný LP či k ověření správného provedení zkoušky s komerčně dodávanými testovacími soupravami v příslušné laboratoři.

- 👁️ Postupy, materiály, zkoumadla použité v metodách musí být validovány dle. předpisu v příslušných zkouškách.
- 👁️ Vyžadovat od výrobců komerčních testovaných souprav všechny údaje o validacích, které mají k dispozici a týkají se náhrady zkoušky u látek a produktů, podrobnosti o přípravě vzorků, postupy k odstranění interferujících faktorů.
- 👁️ Přítomnost interferujících faktorů (postupů na jejich odstranění) zkouška provedena na nejméně 3 šaržích testovaných vzorků.

2.6.14 Zkouška na bakteriální endotoxiny

Validace (revalidace) metody, kritéria přijatelnosti

- ☉ Zkouška může být provedena jakoukoliv ze šesti metod popsanou v ČL. (2.6.14 *Bakteriální endotoxiny*).
- ☉ Zkouška se provede způsobem vylučující kontaminaci endotoxinem.
- ☉ Proveďte se výpočet nejvyššího účinného ředění (MVD) vzorec pro výpočet uveden v příslušném článku ČL. s ním související vzorec pro výpočet limitní koncentrace endotoxinů.
- ☉ Součástí validace (revalidace) je kromě pracování v souladu s doporučením výrobce testovací soupravy (např. každé měření provádět s negativní, pozitivní kontrolou, vhodnou úpravou pH, atd.). Ověření citlivosti lyzátu, vyloučení a odstranění možných interferujících faktorů

Provedení zkoušky podle metody A a B

Pro ověření přesnosti a validity se musí ověřit:

- ☉ Deklarovaná citlivost lyzátu (ověření se provede na 4 vzorcích dle postupu uvedeném v článku 2.6.14 *Bakteriální endotoxiny*, provede se i v případech nové šarže lyzátu a při jakékoliv změně, která by mohla ovlivnit výsledek zkoušky).
- ☉ Provést zkoušku na interferující faktory (postupy na jejich odstranění) zkouška provedena na nejméně 3 šaržích testovaných vzorků.

Provedení zkoušek podle kvantitativních metod (metody C, D, E a F)

K zajištění přesnosti, platnosti turbidimetrických, chromogenních metod provést předběžná zkoušení pro prokázání:

- ☉ Vhodnosti kritérií standardní kalibrační křivky.
- ☉ Provádění zkoušky pro každou šarži lyzátu.
- ☉ Sestrojit kalibrační křivku za použití nejméně 3 koncentrací standardního roztoku endotoxinu (rozmezí je určeno výrobcem lyzátu).

- 👁 Zkoušku provést nejméně ve 3 zkumavkách každého ředění standardního endotoxinu dle doporučení výrobce lyzátu (poměry objemů, teplota atd.). Absolutní hodnota korelačního koeficientu $|r|$ standardní křivky musí být $\geq 0,980$.
- 👁 Zamezení interferencí ve zkoušeném roztoku.
- 👁 U některých látek, produktů problém $\rightarrow$ inhibují/aktivují enzymatickou reakci (jako jsou β -D-glykany), nelze u nich upravit pH na požadované rozmezí zkoušky. Nutnost provést předběžnou zkoušku na interferující faktory (provedení ověření na 3 testovaných šaržích vzorků).

- Roztok se považuje za prostý interferujícími faktory pokud hodnota přidaného endotoxinu ke zkoušenému roztoku po odečtení vykazuje hodnotu 50 % až 200 % známé koncentrace přidaného endotoxinu (pozitivní kontrola).
- Hodnota endotoxinu mimo vymezený rozsah předpokládá interferujícími faktory ve zkoušeném roztoku. Vždy opakování zkoušky po odstranění možných interferujících faktorů nebo změnách experimentálních podmínek (možnost ovlivnění výsledků zkoušek).

2.6.30 Zkouška aktivace monocytů

- ☞ Přednostně určena k použití jako alternativní náhrada zkoušky na pyrogenní látky na králících. Nutná validace pro jednotlivé přípravky.
- ☞ *V ČL 2.6.30 Zkouška aktivace monocytů jsou uvedeny 3 metody (Metoda A Kvantitativní zkouška, metoda B Semikvantitativní zkouška, metoda C Porovnávací zkouška s referenční šarží).*
- ☞ Provedou se předběžná zkoušení (slouží zajištění přesnosti, platnosti zkoušky).

🕒 Ověření kritérií kalibrační křivky

- Sestrojení kalibrační křivky za použití nejméně 4 koncentračních hladin standardního roztoku endotoxinu.
- Připraví se nejméně ve 4 souběžných stanovení koncentračních hladin standardního roztoku endotoxinu.
- Provést slepou zkoušku (bez přídavku standardního endotoxinu).
- Ředění neinterferuje se zkouškou.

☞ Zkouška musí umožňovat detekovat endotoxiny a neendotoxické kontaminující látky. Roztok vzorku neinterferuje s detekčním limitem metody.

☞ Zkouška na interferující faktory.

- Provést předběžné zkoušky na interferující faktory → prokázání, že zkoušené roztoky nepodléhají interferenčním vlivům.

Zkouška na bakteriální endotoxin pomocí faktoru C

- ☞ Zkouška využívající ke stanovení rekombinantní faktor C je považována za alternativní metodu, není to lékopisná zkouška.
- ☞ Nově bude uvedena v Ph.Eur. 10, doplněk 3, platnost od 1.7.2020, tato metoda bude uvedena jako: *2.6.32 Zkouška na bakteriální endotoxin pomocí faktoru C.*

Děkujeme za pozornost

STÁTNÍ ÚSTAV PRO KONTROLU LÉČIV

Šrobárova 48, 100 41 Praha 10

tel.: +420 272 185 111

fax: +420 271 732 377

e-mail: posta@sukl.cz